

Πολιτικοί άξονες στο δημόσιο διάλογο για διέξοδο από την κρίση – μερικές ιδέες

Τάσος Κυπριανίδης και Γιάννης Μηλιός

Η σημερινή συγκυρία γενικευμένης ύφεσης μας δίνει την πρώτη ύλη για να προσδιορίσουμε ποιες πολιτικές πρέπει να καταδικαστούν. Συγκεκριμένα, *δεν απαντάμε:*

- Στην ύφεση με *ενίσχυση των αιτίων που οδήγησαν σε αυτή.*
- Στην κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος με την *προκλητική μεταφορά δημόσιων πόρων χωρίς την παραμικρή συμμετοχή του Δημοσίου στη λήψη των αποφάσεων.*
- Στη διευρυνόμενη ανέχεια των πολλών με *άνοιγμα της ψαλίδας και ολόπλευρη ενίσχυση της τάσης για περαιτέρω πλουτισμό των πλουσίων.*
- Στη γενικευμένη φοροδιαφυγή με *αύξηση των έμμεσων φόρων.*
- Στην γενικευμένη εισφοροδιαφυγή των επιχειρήσεων με *αύξηση των εισφορών των εργαζομένων.*
- Στην κακοδιοίκηση των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων που χειρίζονται οι εκάστοτε κυβερνητικοί διαχειριστές με *μετοχοποιήσεις για να αισθανθούν «την ανάσα της αγοράς».*
- Στη δημοσιονομική κρίση με *αγορά νέων φρεγατών, παραγγελία νέων πολεμικών αεροσκαφών και υπόσχεση για νέα άρματα μάχης.*
- Στη γενικευμένη διαφθορά που έχουν καλλιεργήσει οι κρατούντες με *Εξεταστικές Επιτροπές αυτοσχέδιων εισαγγελέων τουλάχιστον αμφίβολης ακεραιότητας.*

Από τα «αρνητικά» επιχειρήματα που μόλις διατυπώσαμε προκύπτουν οι ακόλουθες αρχές, εν πολλοίς ανεξάρτητα από ιδεολογική και πολιτική τοποθέτηση:

- Η διέξοδος από την κρίση οφείλει κατ' ελάχιστον να αντιμετωπίσει εκείνα τα δομικά χαρακτηριστικά του συστήματος ρύθμισης των οικονομιών που την προκάλεσαν.
- Όπλο για την έξοδο από την ύφεση είναι η ικανοποίηση των στοιχειωδών καθημερινών αναγκών των μεγάλων μερίδων του πληθυσμού, που ενώ δεν ωφελήθηκαν από τη δεκαετία ταχύρρυθμης ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού (1996-2007), σήμερα έχουν πληγεί από την κρίση και είδαν το εισόδημά τους να συρρικνώνεται δραματικά.
- Κάθε κοινωνία οφείλει να συντηρεί τους συνταξιούχους της σε επίπεδα αξιοπρεπούς διαβίωσης και χωρίς το άγχος της κατάρρευσης των ταμείων που ξαφνικά θεωρούνται αυτόνομοι ανταποδοτικοί μηχανισμοί.
- Η ρύθμιση της αγοράς είναι ακρογωνιαίος λίθος κάθε κρατικής μηχανής ιδίως στις κοινωνίες του αναπτυγμένου καπιταλισμού της ΕΕ. Το κράτος καθημερινά ασκείται σε αυτό για να τιθασεύσει τις αντιφάσεις μέσα στο άρχον συγκρότημα.

Από τις αρχές αυτές συνάγονται άξονες πολιτικής όπως οι ακόλουθοι:

1. Επιμήκυνση του χρόνου εξισορρόπησης των ελλειμμάτων. Κανείς δεν έχει αιτιολογήσει γιατί αυτά πρέπει να γίνουν μέσα σε 3 και όχι σε 8 χρόνια.
2. Επιδίωξη εναλλακτικών τρόπων δημόσιου δανεισμού ακόμη και αν αυτό «εκφεύγει» των καταστατικών διατάξεων της ΟΝΕ. Κοινό μέτωπο με άλλες χώρες που βρίσκονται στον προθάλαμο των προβλημάτων της Ελλάδας.
3. Φορολογικό σύστημα χωρίς τα γνωστά παράθυρα που έχουν προκύψει από τα αλληπάλληλα κοινωνικά συμβόλαια με όλες τις μερίδες του κεφαλαίου, κυρίως το μικρό και μεσαίο.

4. Επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας που λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος και όχι υπέρ ενός νεφελώδους σώματος μετόχων που απλώς θέλουν αποδόσεις χωρίς να ενδιαφέρονται για τις επιπτώσεις των αποδόσεων.
5. Ακύρωση όλων των ελαστικοποιήσεων της εργασίας, αξιοπρεπείς μισθοί αντίστοιχοι των απαιτήσεων διαβίωσης.
6. Μέριμνα για τους ανέργους και τις απολύσεις, την «ελεύθερη» εκμετάλλευση των μεταναστών, την απλήρωτη οικογενειακή εργασία, κλπ.
7. Δημόσια διοίκηση που λειτουργεί αποτελεσματικά, χωρίς διαφθορά, με στόχους και κυρίως με παραγωγή αποτελέσματος.

Ζητήματα όπως τα παραπάνω αποδομούν τα κυβερνητικά επιχειρήματα περί «μονόδρομου» των ακολουθούμενων ταξικών-νεοφιλελεύθερων πολιτικών και επιτρέπουν στην Αριστερά να αναπτύξει τη δική της στρατηγική για μια διέξοδο από την κρίση προς όφελος των εργαζομένων.

Η εναλλακτική πολιτική οφείλει να θέσει δικά της πρότυπα και να βρει τρόπους να τα πραγματοποιήσει χωρίς να εγκλωβίζεται στη διαπραγμάτευση της δοσολογίας με την οποία θα διοχετεύεται η ανέχεια στο κοινωνικό σώμα, αμφισβητώντας τον πυρήνα των κοινωνικών σχέσεων: το κέρδος, τα εμπορεύματα, τις αξίες, τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, τους θεσμούς και τους μηχανισμούς που ορίζουν τη διευρυμένη αναπαραγωγή του.

Και το μέσο για να ευοδωθεί αυτή η ανατροπή δεν είναι κάποια γενική εμμονή σε «ανυπότακτες» αρχές, αλλά η επιμονή να δίνονται συγκεκριμένες απαντήσεις μέσα στη συγκυρία. Με βάση όσα εκθέσαμε στα προηγούμενα φαίνεται πόσο σημαντική είναι η απόλυτη σύγκρουση με το Σύμφωνο Σταθερότητας που υλοποιεί τη στρατηγική του άρχοντος συγκροτήματος στη συγκυρία, σύγκρουση η οποία επιτρέπει να τεθούν με όρους συγκυρίας όλα τα κομβικά ζητήματα μιας εναλλακτικής στρατηγικής κοινωνικής ανατροπής.

Με αυτό το σημείο εκκίνησης μπορεί να διαμορφωθεί μια πολιτική στρατηγική που αποβλέπει στην *ικανοποίηση των αναγκών* και όχι στην παραγωγή αξιών με στόχο την ιδιοποίηση κέρδους, αναδεικνύοντας την πρωτοκαθεδρία τους πάνω στις αξίες.

Εδώ αξίζει να κάνουμε δύο επισημάνσεις: α) Οι ανάγκες δεν απορρέουν από την «ανθρώπινη φύση» αλλά είναι πάντα κοινωνικά επικαθορισμένες. Σε χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού όπως η Ελλάδα, οι ανάγκες παράγονται στο πλαίσιο της διευρυνόμενης αναπαραγωγής του κεφαλαίου. β) Εντούτοις, στον καπιταλισμό οι ανάγκες παράγονται ως *το μέσο* που διαμεσολαβεί τον σκοπό: Το κέρδος και τη μεγιστοποίησή του.

Μια πολιτική στρατηγική που καταφέρνει να αποδώσει στις ανάγκες το χαρακτήρα του *σκοπού* («οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη»), δηλαδή όταν οι ανάγκες αποκτούν την *πρωτοκαθεδρία*, ανοίγει δρόμους για τον συλλογικό-κοινωνικό επαναπροσδιορισμό των αναγκών και τελικά την αμφισβήτηση της εξουσίας του κεφαλαίου: Αξιοποιεί την *κοινωνική αλληλεγγύη* ως βασικό εργαλείο πολιτικής και οδηγό δράσης που επιβάλλεται στην οικονομική διάσταση των λύσεων, ενώ παράλληλα προβάλλει την αναγκαιότητα του *κοινωνικού ελέγχου* φέρνοντας την πολιτική των μαζών στο προσκήνιο.